

VAN'DA KOSE OYUNU

Kose Play in Van Province

Zafer ÖNLER*

ÖZET

Küçükbaş hayvancılığın yaygın ve önemli bir geçim kaynağı olduğu Van köylerinde yakın zamana kadar çobanlar tarafından “Kose” adında bir oyun düzenlenirdi. Şubat ayının ilk haftasına denk gelen ve yılda bir kez oynanan bir oyun olan “Kose”, koç katımından yüz gün sonrası hesaplanarak yapılırdı. Yüzüncü günde kuzuların koyunun karnında canlandığına inanılır ve bu bağlamda Kose oyunu uğurlu sayılırdı. Çobanlar yüzüncü günün akşamında bir evde toplanıp bir çobana beyaz bir bez giydirir, yünden beyaz bir sakal takar ve o çobanın yüzünü una bularlardı. Elbisesinin içi otla doldurulur, “Kose” adı verilen bu çobana korkunç bir görünüm verirlerdi. Beline de bir çingirak takılır, eline iki sopa verilirdi. Kadın kılığına sokulan bir başka çoban da Kose'nin karısı rolüne girerdi. Ardına takılan gençler ve diğer çobanlarla ev ev dolaşırlar, her evde biraz oynarlar, hediye olarak para, un, vb. yiyecek toplar, sonra kendi aralarında bölüşürler, pişirdikleri yiyeceklerle kendilerine bir ziyafet çekerlerdi. Bu oyunun hemen hemen aynısı, Mehmet Şerif Fırat'ın “Doğu İlleri ve Varto Tarihi” adlı kitabında “Kalkağan” olarak yer almaktadır. Kitapta bahsedilen oyunun zamanla farklılaştığı ve günümüzde ise tümünden unutulduğu görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Halk Bilimi, Hayvancılık, Kose, Geleneksel Oyunlar, Van İli.

ABSTRACT

Until recently, a traditional play called “Kose” was organized by the shepherds in Van villages, where ovine breeding was a common and important source of livelihood. “Kose”, which is an annual traditional play that coincides with the first week of February, was made by calculating a hundred days after the ritual of “koç katımı”. On the 100th day, it is believed that the lambs come alive in the stomach of the sheep, and in this context, Kose play was considered auspicious. The shepherds would gather in a house on the evening of the 100th day and put a shepherd in a white cloth, wear a white beard from wool and find the face of that shepherd in flour. The dress was filled with grass, they would give this shepherd called “Kose” a scary look. A rattle was attached to his waist, and two sticks were placed in his hand. Another shepherd, who was disguised as a woman, would take the role

* Emekli Prof. Dr. - Çanakkale. E-posta: zafer.onler@hotmail.com. ORCID ID: 0000-0001-8758-7526.

of Kose's wife. With young people and other shepherds hanging around, he walks home, plays a little in every home, collects food, money, flour, etc. as a gift, and then they split among themselves and feast on themselves with the food they cook. Almost the same of this entertainment is included as "Kalkağan" in Mehmet Şerif Fırat's book "Doğu İlleri ve Varto Tarihi [Eastern Provinces and Varto History]". It is seen that the game mentioned in the book has changed over time and has been completely forgotten today.

Key Words: Folklore, Farming, Kose, Traditional Plays, Van Province.

Giriş

Her şey değişim içerisinde. Üretim biçimi ve üretim ilişkilerinin değişmesi, ekonomik ve sosyal gelişmeler, toplumların gelenek ve göreneklerinde de değişim ve dönüşümlere yol açar. Kimi gelenek ve görenekler de unutulmuş, tarihe mal olurlar. Bunların yerine yeni hayat tarzlarına uygun gelenekler ve yaşama biçimleri ortaya çıkar. Ülkemizde hayvancılık da nitelik değiştirirken onunla ilgili bazı inanış, eğlence ve gelenekler de ortadan kalkmakta ve unutulmaktadır. Hayvancılıkla ilgili unutulmuş eğlencelerden biri de, çobanlarca düzenlenen ve "Kose çıkarmak" diye adlandırılan çoban oyunudur.

Çocukluk ve ilk gençlik anılarım arasında Kose oyununun ayrı bir yeri vardır. Burada aktarmaya çalışacağım Kose, Van, Saray İlçesi, Sırımlı (Harapsorik) köyünde, 1960'lı yıllardaki gözlemlerime dayanmaktadır. O tarihlerde Van köylerinde yaygın olarak uygulanan bu çoban oyunu, 1970'li yıllardan itibaren yavaş yavaş ortadan kalkmış, günümüzde ise tümten unutulmuştur. Kose oyunu, hayvancılıkla geçinen Van'ın tüm köylerinde düzenlenirdi. Yörenin 1700 ila 2500 metre arasında değişen rakımı, buğday, arpa dışında başka tarım ürünlerinin üretilmesine elverişli değildir. O zamanlar tahıl verimi de oldukça düşüktü. Çok az aile kendi tüketimlerinden bir miktar fazla buğday üretebiliyor ve satabiliyordu. Asıl geçim kaynağı özellikle küçükbaş hayvancılıktı. Gelir, canlı hayvan satışı, yağ, peynir, yün ve benzeri hayvansal ürünlere dayanırdı. Bundan dolayıdır ki koyun neredeyse kutsal bir hayvan konumundaydı ve koyunla ilgili birçok gelenek ve halk inanışı yörede yaygın olarak yaşatılmaktaydı.

Kose Oyununun İçeriği

Kış mevsiminin oldukça uzun sürmesi ve koyunların kapalı usullerle ağıllarda beslenmeleri nedeniyle kuzulama tarihlerinin havaların ısınıp karların erimesiyle hayvanların merada otlamaya çıkabileceği ilkbahara denk getirilmesi öngörülmekteydi. Bunun için ağustos ayında koçlar dışı koyunlardan ayrılır, yaklaşık olarak 7-8 Kasım tarihinde koyunların içine

salınır, buna “koç katımı” denirdi. Eski takvimlerde yıl, Kasım ve Hızır olmak üzere iki kısma ayrılırdı. “Kasım” bölümü, kasım ayının sekizinde başlar, şubat ayının 29 çektiği yıllarda 180 gün, diğer yıllarda ise 179 gün sürer ve 5 Mayıs günü biter. Mayıs ayının 6’sında “Hızır” günleri ile yaz başlar ve 186 gün sürerek 7 Kasım’da sona ererdi (URL-1). Koç katımı genelde 1 Kasım’da olur bu da Miladi takvimde 8 Kasım’a denk gelirdi. Böylece kuzulama, beş ay sonra, nisan ayı başlarına denk getirilirdi. Pek çok hayvan sahibinin birlikte uyguladıkları koç katımları da şenlik havasında olur, birtakım ritüeller içerirdi. Koyunların kuzulamaları ise, koyunlarda gebelik süresi olan 5 ayın sonunda, nisan başlarında başlardı. Koç katımından yüz gün sonra kuzuların ana karnında canlandığına inanılırdı. Bu tarih yaklaşık olarak şubat ayının ilk yarısına denk gelirdi. Kose oyunu, kuzuların bu canlanma tarihi dolayısıyla yapılan bir oyundu.

Bu oyunu çobanlar düzenlerdi. Köyde kaç çoban varsa akşamüstü bir evde toplanıp oyunu birlikte hazırlarlardı. Oyunun ana karakterleri “Kose” denen özel bir kılığa bürünmüş kişi ile onun karısını oynayan, kadın kılığına girmiş bir erkekten oluşurdu. Karanlık çöktükten sonra Kose ve ardına takılmış çobanlarla eğlenceyi izleyen genç delikanlılar ve çocuklar, ev ev gezer, her evde birkaç dakika oyunlarını oynadıktan sonra, para, un, yağ, bulgur gibi hediyeler toplar, gecenin bitiminde çobanlar bir evde bir araya gelerek topladıkları para ve yiyecekleri kendi aralarında paylaşırlar, ardından dağılırlardı.

“Kose” karakterini canlandıracak kişi için genellikle iriyarı bir çoban tercih edilirdi. İlk beyaz bezden çok geniş, kaba saba dikilmiş bir elbise giydirilir, geniş elbisenin içi otla doldurulur, böylece Kose’ye devasa, ürkütücü bir görünüm verilirdi. Başına yüksekçe bir külah giydirilir, unla bembeyaz bir görümün verilirdi. Külahın üzerine 8-10 santimetre uzunluğunda, bükülmüş ottan iki boynuz yapılırdı. Bembeyaz, yünden uzun bir sakal bıyık takılır, yüzde açıkta kalan yerler unla ağartılırdı. Kose’nin arkasında kuyruk sokumunun üstüne bir çan sarkıtılır, hareket ettikçe çan gürültü çıkarırdı. Kısacası, bu görünümüyle, Kose’nin kim olduğu asla bilinemez ve oyuncu tanınmazdı. Kose, korku verici bir görünüme bürünür, özellikle çocuklar, bir yandan ondan korkarlar, bir yandan da ev ev gezdiği süre içerisinde onun ardından koşmaktan geri durmazlardı. Çocuklar kendisine yaklaşırsa Kose sopasıyla onlara vurur, onları kovalardı. Kose’nin iki elinde iki değnek olurdu. Evlerin içinde oynarken bu değnekleri birbirlerine vurarak ritim tutardı. Değneklerin diğer bir işlevi karısına sataşanları, onu kaçırmaya kalkanları ya da kendine yaklaşım dokunanları dövmektir.

Kose'nin karısı rolündeki kişi de kadın elbisesi giydirilmiş bir erkekti. Başına bağlanan kırmızı tül biçimindeki başörtüsü yüzünü kapatır, böylece onun da kim olduğu anlaşılmazdı. Karısının elinde bir dikiş iğnesi olurdu. Köy içerisinde yürürlerken, kendine sataşan erkeklere bu iğneyi batırarak kendini korurdu. Kose, karısı, evlerden azık toplayacaklarından kova ve torba taşıyan bir iki çoban ve diğer çobanlarla, onların peşine takılan gençler ve çocuklardan oluşan kalabalık grup, koyunları olan hemen her evi tek tek gezerlerdi.

Kose ile karısı evin içine girer ev halkı ve aile reisinin önünde oynarlardı. Birbirine çarptıkları sopaları ve dillerinin ucunu dışarı çıkarıp içeri çekek nefesleriyle “pırr pırr” diye çıkardıkları seslerle oyunlarına ritim tutarlardı. Bu tuhaf ritim oyunun müzikal dokusu yerine geçerdii. Kose ile karısı karşılıklı oynarlarken birden Kose kendini yere atar, ölü taklidi yapardı. Karısı bunu görünce üzüntü ve telaş hareketleri yapar, Kose'nin üzerine eğilir, ağlama taklidiyle dizlerini döverdi. Karısının yakarışlarının üzerine Kose tekrar canlanıp ayağa kalkar, böylece karşılıklı oynamaya yeniden devam ederlerdi. Beş on dakika süren bu oyundan sonra Kose misafir geldikleri aile reisinin önünde durur ve avucunu açarak ondan para isterdi. Kose, verilen parayı az bulursa “pırr pırr” sesleri çıkararak sopasıyla aile reisinin dizlerine vurur, karısı da ona yardım ederek aile reisine hafifçe iğne batırır böylece para miktarını arttırdırlardı. Evin hanımı da ikilinin ardından gelen ve ellerinde kova ve torbalar olan çobanlara un, şeker, yağ, yumurta gibi hediyeler verirdi.

Evden eve gezerlerken Kose'nin karısı ona hissettirmeden ardından gelen gençlerle cilveleşir, gençlerden biri de kadını kolundan tutar ve onu kaçırdı. Kose kaçanların peşlerine düşer, sopayla gence vurarak karısını geri alırdı. Kadın da o anda gence iğne batırır, böylelikle zorla kaçırdığını Kose'ye göstermiş olurdu. Bu gezme işi bitince Kose ve diğer çobanlar akşam hazırladıkları eve tekrar gelir, topladıkları yiyeceklerle yemek pişirir, parayı ve artan yiyecekleri bölüşür, ardından dağılırdı.

Yukarıda betimlemeye çalıştığım ve günümüzde tümnden unutulmuş bu oyunun kökeninin animist inanışlara kadar uzandığı tahmin edilebilir. Ancak tarihsel geçmişini ve hangi inanışın ne tür bir ritüele dayandığını ortaya koymak noktasında daha önceki çalışmalara bakıldığında özellikle And'ın Anadolu'daki Köse oyunları ile ilgili önemli tespitlerinin olduğu görülecektir. And, “Dionisos ve Anadolu Köylüsü” (1962) ve “Oyun ve Bügü” (2012) isimli çalışmalarında Van, Iğdır, Doğubeyazıt, Kırşehir gibi Anadolu'nun pek çok yerinde simgesel ve işlevsel olarak yoğun bir çeşitlilikle sergilenen Köse oyunlarının aynı zamanda diğer kültür dairelerinde de

(özellikle İran coğrafyasında) hemen hemen aynı senaryo çerçevesinde örneklendiğini belirtmektedir. Ona göre Köse oyunu temelinde yılbaşı simgesi olarak özellikle hayvancılıkla uğraşan toplumlarda yeni yılın bereketle karşılanması amacıyla bir canlandırmadır. Söz gelişi Eski İran’da ilkbahar gün-tün eşitliğinde uygulanan törene *Rükûb el Köse*, *Köse Bernişîn* ya da *Kösenişîn*; Azerbaycan sahasında *Köse Gelin*; yine İran-Hurremdere’de *Ak Köse – Kara Köse* olduğunu belirten And bu temsilde Köse karakterinin biten kışı canlandırdığını vurgulamaktadır (And, 1962; And, 2012).

Köse karakterinin uzun sakalı, elindeki sopası, kıyafet ve davranışı, korku vericiliği ile köken olarak büyücü/rahip inanişından geldiği söylenebilir. Nitekim And da (2012: 319) bununla ilgili olarak “Köse ile kıyamet”te çıkacak Deccal arasında büyük bir benzerlik bulabiliriz. Deccal her üç dinde de olmakla beraber İslam’daki tanımı, yeri Köse’ye büyük benzerlik gösterir. Çirkindir...” diyerek Köse karakterinin korkutucu biçimde temsil edilmesinin simgesel değerini vurgulamaktadır. Buna mukabil Köse karakterinin uzun sakallı olarak temsil edilmesi bir anlamda ismiyle görsel temsili arasındaki uyumsuzluktan mizah durumunun yaratılmasını da sağlayabilmektedir. Zira hırpani, uzun saç ve sakallı tipler Dinç’in (2012: 251) çalışmasındaki “berber oyunu”nda örneklendiği gibi köy seyirlik oyunlarında sıklıkla karşılaşılan bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır.

Birçok mit gibi bunun ilkel inanişların kalıntısı olduğunu belirtmek mümkündür. Bir çoban oyunu, koyunlara bereket ve uğur getireceğine inanılan bu teatral eğlence, kim bilir tarihi süreçte hangi tür aşama ve değişimlerden geçerek bu son biçimine dönüşmüştür. Burada yer alan motiflerin zıtlıklara dayandığı ve bereketi artırmaya dönük inanişların sembolleri olduğu söylenebilir. Halk bilimi veya etnoloji araştırmalarının konusu olan bu alan, farklı toplumların kültür tarihlerinde benzerleriyle karşılaştırmalar sonucu kimi yargılara varılabilir. Gelenek ve görenekler toplumun yaşama tarzının ve inançlarının yansımalarıdır. Zaman içerisinde toplumda üretim biçiminin ve üretim ilişkilerinin değişime uğramasıyla, bunun yansıması olarak gelenek ve görenekler de değişim ve dönüşümlere uğrarlar. Köse oyunu da geleneksel hayvancılığın teknolojik gelişmelerle toplumdaki yerinin daralmasıyla, seyirlik türlerin toplum içindeki etkinliğinin televizyon, internet gibi iletişim mecralarına yenik düşmesiyle, kolektif yaşam biçiminin bireyselliğe doğru evrilmesiyle günümüzde tümünden unutulmuştur.

Köse ve Kalkağan Arasındaki Benzerlik ve Farklılıklar

Aynı kökten kaynaklanan gelenekler, tarihsel süreçteki değişimlerinin yanı sıra, aynı zaman diliminde yöreden yöreye de farklılaşırlar. Bu farklı-

laşmalarda da üretim tarzı, üretim ilişkileri ve çeşitli halk inanışları temel etkindir. Kose oyunu da değişik yörelerde farklı biçimleriyle var olmuş olmalıdır. Nitekim M. Şerif Fırat'ın "Doğu İlleri ve Varto Tarihi" adlı kitabında "Kalkağan Töresi" adıyla, Kose oyunuyla neredeyse aynı olan bir oyun aktarılır (1970: 237). Fırat'ın eseri 1945 yılında yazılmıştır. Buna göre o tarihte bu gelenek Muş-Varto yöresinde yaşamaktaydı. Fırat'ın bu eğlence ile ilgili verdiği bilgileri olduğu gibi aktarmakta yarar vardır:

"Doğu illerindeki halkın ve en çok Alevî aşiretlerin eskiden kalma âdetlerinden birisi, Rumî Birincikanun ayında yapılan kalkağan töresidir. Bu töre bugün bile unutulmamış, birçok bölgelerde oynanmaktadır. Kalkağan şenliği gecesinde köyün bütün delikanlı ve kızları bir ev boşaltarak burada el ele verip bar tutar ve sabahlara kadar oynarlardı. Bu barda, varsa davul çalınır, yoksa delikanlılar türkü söyler oynanırdı. Bar başlamadan önce bir oğlan, kadın elbisesini giyer, yüzünü kızıl ipekli bir peçe ile örterek güzel bir gelin gibi süslenir. Ayrı bir delikanlı da başına kalın şal ve keçe parçalarını bağlar, kafasına keçeden bir külah geçirir, külahın etrafını ot burmalarıyla sarar ve bu burmadan beline bir kuşak bağlar ve keçi kılından düzdüğü bir ak sakalı çenesine yapıştırır, bu adam genç bir kadınla evlenmiş, vahşi bir ihtiyara benzerlik yapar. Bu komik ihtiyarın adı (kalkağan) koca ve genç bir gelin kıyafetine giren delikanlı da onun karısıdır. Kalkağan karısını arkasına takarak elinde müthiş bir sopa ile evleri dolaşır. Yolda yürürken kaba, kaba mırıldanarak ortalığı velveleye verir. Bütün köyün çapkın delikanlıları onun peşinde sıralanıp gezerler. Genç kadın kocasından gönülsüz olduğu için, ara sıra gizliden yüzünü arkasında dolaşan delikanlılara çevirir, onlara işaret eder, kalkağan bu işareti görünce elindeki sopa ile delikanlılara saldırır, onları sopalar, kaçıır, karısını hem sopa ile tehdit eder hem de kendisine hainlik yapmaması için yalvarır ve öper. Delikanlılar kalkağanın bu kılıbıklığını görünce kahkahayı savururlar. Kalkağan buna öfkelenerek geri döner, delikanlıları kovalar. Genç gelin meydana yalnız kalınca, delikanlının birisi onu kaçırmak için bir tarafa saklar. Kalkağan dönüp karısını bulamayınca, küplere biner, yaygarayı koparır. Elindeki sopa ile rastgele saldırır. Nihayet karısını bir gencin yanında bulunca ona sarılır, öper hiçbir şey olmamış gibi, gelini okşar, kendisini kayıp ettiği için suç işlediğini ve bu suçun affını diler, onu tekrar peşine takarak evleri dolaşır. Delikanlılar da yine kendisini takip eder dururlardı. Kalkağan girdiği her evin sahibi karşısına dikilerek müthiş bir sesle selam verir ve hemen karısının elini tutarak oynar. Türlü maskaralıklar yapar. Bu oyunda delikanlıların genç geline işaret ettiklerini görünce oyunu bırakarak elindeki sopa ile bunlara saldırır ve öfkesinden ölmüş gibi ev sahibinin önünde

yere serilir. Karısı kalkağanın başucunda ağlar, onu ayıltır. Ev sahibi kalkağana bahşış olarak yağ, bulgur, un verir, kalkağan bu suretle topladığı bahşışleri yanındaki delikanlılara sırtlatıp bar evine döner. Bu evde kazanlar kurulur, aşçılar işler, bütün köyün kız ve delikanlıları sabahlara kadar bar tutar ve şarkı söyler eğlenirlerdi.” (Fırat, 1970: 237-238).

Geçmiş yıllardaki gözlemlerimden aktardığım Kose oyunu ile Fırat'ın Varto yöresinden aktardığı Kalkağan töresinin birbirine çok benzediğini söyleyebiliriz. 1970'li yıllara kadar bu geleneksel oyunun Van'ın bütün köylerinde düzenlendiği kesindir. Van dışında da küçükbaş hayvancılığın yaygın olduğu daha birçok yörede bu oyunun farklı adlarla düzenlendiği görülmektedir. Ana hatlarıyla birbirinin benzeri olan bu iki oyun arasında çok az farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklar şöyle sıralanabilir:

1. İki eğlence arasındaki farklılıklardan ilki adlarıdır. Van'da “Kose” denirken Fırat'ta “Kalkağan” denmektedir. Kose sözcüğünün anlamı konusunda bir açıklama bulamadım. Kürtçede “kose”, Türkçedeki “köse” sözcüğüyle hem yapı hem anlam olarak aynıdır ve sakalı, bıyığı çıkarmayan ya da çok seyrek olan erkeklere denir. Oysa oyundaki Kose karakteri, son derece kıllar içinde kaybolmuş biridir, köselikle bir anlam ilgisi bulunmamaktadır. Ancak And'ın belirttiğine göre (2012: 321) Azerbaycan'daki temsillerde kış simgeleyen Köse'nin tüysüzlüğü de (ki tüyler sonradan eklenecektir) kışın bitkisizliğine, çıplaklığına çağrışım yapmaktadır. Buna göre Köse'ye oyun hazırlığında yoğun kıllardan oluşan uzun bir sakal takılması bir anlamda gelmesi beklenen baharın bereketiyle de ilişkilendirilebilir. Bu meyanda gerek Farsça gerekse Türkçe sözlüklerde “kose/köse” sözcüğünün bilinen anlamı dışında farklı bir anlamı bulunmamaktadır. Ancak mevcut sözlüklerde böyle bir sözcük bulunmamaktadır. Yapısı belki de “kalk-ağan” (gez-egen, çal-ağan gibi) biçiminde eylemden türeyen bir ad olarak açıklanabilir fakat anlam ilişkisi pek izah edilebilir değildir.

2. Kose oyunu, bir çoban eğlencesidir, kuzunun yüzüncü günde koyunun karnında canlandığı inancıyla düzenlenir, bunun uğur ve bereket getireceğine inanılır. Oyunu çobanlar düzenler, başışları onlar toplar, toplanan para ve yiyecekleri aralarında bölüşürler. Kose'nin peşine gençler ve yeni yetme çocuklar takılır. Kalkağan'da eğlencenin bir gerekçesinden söz edilmez, bütün köy halkı katılır, halaylar çekilir. Kalkağan'ın gezmesi bu eğlene içerisinde bir fasıl gibidir. Ayrıca Fırat'ın eserinde gençlerin toplandığı bir bar evinden söz edilmektedir.

3. Bir diğer farklılık, düzenleme tarihlerindedir. Kose, uğur ve bereket getireceği inancıyla, kuzunun koyunun karnında canlandığına inanılan, koç katımını yüzüncü günü düzenlenir. 6-8 Kasım günlerinde koç katımı

yapıldığından yüzüncü gün, şubat ayının ilk haftası düzenlenir. Kalkağan'da koyun ve çobanlarla ilgili bir atıf bulunmamaktadır. Yapılan betimlemede bunun genel bir eğlence olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bunun da daha eskilerde bir çoban eğlencesi, koyunlarla ilişkili bir inanıştan kaynaklandığı, zamanla bunun çıkış noktasının unutulduğu düşünülebilir. Fırat, bunun aralık ayında yapıldığını yazıyor. Koyunların döllenmeye başlamaları Eylül başlarına denk gelir ve aralık başlarına dek sürer. Muş-Varto yöresinde eğer koyunların kuzulaması kışa denk gelmesini engelleme kaygısı ile koçları ayırma geleneği yoksa aralıkta düzenlenen Kalkağan eğlencesi yüzüncü gün ile ilgili demektir.

Sonuç

Toplumun sosyal ve ekonomik açıdan değişim içinde olması, gelenek ve göreneklerde de çeşitli değişikliklere yol açmaktadır. Bir çoban eğlencesi olan “Kose” oyunu da günümüzde tümenden unutulmuş bir geleneksel eğlencedir. Temsil yönüyle pek çok simgesel anlama sahip olduğu anlaşılan Kose oyunu nezdinde unutulmuş olsalar bile bu tür gelenek ve göreneklerin tespit edilmesi ve toplumun kültür tarihine mal edilmesi önemlidir. Bu tür tespitler, kültür tarihi alanında yapılacak daha kapsamlı çalışmalara malzeme oluştururlar. “Kose” eğlencesinin de kökeni, tarihsel süreçte geçirmiş olduğu evreler ve içinde ne tür inanışların kalıntılarını barındırdığı konularının açığa çıkarılması, halkbilim alanında çalışan bilim insanlarının daha derin araştırma ve incelemeleri sonucunda gerçekleştirilebilir. Bu tür araştırma ve incelemeler, toplumun sosyal tarihinin aydınlatılmasına katkı sağladığı gibi farklı toplumlar arasındaki kültürel etkilenmelere de ışık tutabilir.

Kaynakça

- Fırat, M. Şerif (1970). *Doğu İlleri ve Varto Tarihi*. Ankara: Kardeş Matbaası.
- And, Metin (1962). *Dionisos ve Anadolu Köylüsü*. İstanbul: Elif Yayınları.
- And, Metin (2012). *Oyun ve Bügü*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Dinç, Mustafa (2012). Anadolu Köy Seyirlik Oyunları Bağlamında Çanak-kale İli Dümrek Köyü “Oturtma” Eğlencesi. *Milli Folklor*, 94: 249-255.
- URL-1: Hızır ve Kasım Günleri, http://www.turktakvim.com/index.php?link=html/Hizir_ve_Kasim_Gunleri.html (E.T. 10/04/2020).